

Szlakiem polsko-słowackich inicjatyw unijnych

Wydawca „Kresowianka Galicyjskiego” w dniach 26-28 października uczestniczył w objeździe studyjnym dziennikarzy miejscowości, które wspólnie z partnerem w Słowacji realizują unijne projekty. Po naszym wejściu do Unii Europejskiej i w ślad za tym po otwarciu granic pojawiły się szerokie możliwości współpracy przygranicznej. Z szansy tej w szerokim zakresie skorzystał Samorząd Podkarpacki. Aktualnie m. in. realizowany jest Program Współpracy Transgranicznej Interreg V-A Polska – Słowacja 2014 – 2020, który obejmuje niezwykle cenny pod względem przyrodniczym i kulturowym obszar przygraniczny Polski i Słowacji. W ramach projektu promowana jest turystyka i inicjatywy aktywizujące lokalne społeczności. W szerokim zakresie korzystają z niego samorządy organizacje i stowarzyszenia oraz przedsiębiorcy.

Wyjazd poprzedziło spotkanie w Urzędzie Marszałkowskim, na którym beneficjanci: Wyższa Szkoła Inżynierjno-Ekonomiczna w Rzeszowie, Uniwersytet Rzeszowski, Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli i Stowarzyszenie „Pro Carpathia zaprezentowali unijne projekty.

Dziennikarze gościli w Korborni w powiecie krośnieńskim, gdzie po stronie polskiej realizowany jest projekt: „Tradycyjne smaki Karpat - dziedzictwo pogranicza na rzecz rozwoju”, podjęty przez fundację ENO Carpathian, w partnerstwie z Urzędem Miasta Brekovo w Słowacji. Organizatorzy postawili sobie za cel promocję gminy. Jednakże Korborna jak też okolice to nie Bieszczady i trudniej tutaj o turystów. Zatem postawiono na wielokulturową tradycję. W tym celu sięgnięto również do tradycyjnej bardzo bogatej regionalnej kuchni. Promocja dziedzictwa kulinarnego i winiarskiego wzbudziła olbrzymie zainteresowanie podczas XVII Forum Ekonomicznego w Krynicy. Organizowane są tutaj warsztaty „Smaki Tradycyjne” i „Świat lemkowskiego pogranicza” w ramach których odbywają się degustacje regionalnej kuchni. Wydany został również folder z tradycyjnymi produktami kulinarnymi i winiarskimi pogranicza polsko-słowackiego.

W Trzcinicy koło Jasła dziennikarze zwiedzili niepowtarzalny w skali europejskiej skansen zwany „Karpacka Troja” będący oddziałem Muzeum w Krośnie. W partnerstwie z Vlastivedné múzeum w Hanušovciach nad Topľou w Słowacji realizowany jest tu projekt: „Archeologia żywa jako unikatowy produkt turystyki kulturowej Karpat”. Gromadzone eksponaty archeologiczne prezentowane są na tle naturalnego krajobrazu co dla turystów jest ciekawsze. W wyniku rozbudowy skansen wzbogaci się o nowe obiekty, w których zamieszkażą nawet żywe zwierzęta a zwiedzający Karpacką Troję turysta będzie mógł zapoznać się z ich hodowlą. Skansen będzie obejmował powierzchnię 8 hektarów a jego koszt wyniesie 13 mln zł. Można tu zobaczyć chaty słowiańskie a w pawilonie mieści się niezwykle bogata ekspozycja.

Dzięki środkom z Unii Europejskiej dzieci i młodzież niesłysząca z Polski i Słowacji ma szansę na pełną rehabilitację. Zajęcia prowadzone za pieniądze z programu Interreg umożliwiają młodym ludziom zwiększyć swoje kompetencje językowe i poznawcze oraz zdolności komunikacyjne. Zaprezentowany dziennikarzom w Trzcinicy projekt jest inicjatywą Stowarzyszenia Rodziców i Przyjaciół Dzieci z Wadą Słuchu prowadzony ze słowackim partnerem Logosłuch. Dla 80 niesłyszących dzieci z Polski i Słowacji w wieku od 4 do 16 lat organizowane są trwające 4 miesiące warsztaty „Świat lemkowskiego pogranicza”.

Bez przesady można powiedzieć, że gmina Zarszyn w pow. sanockim należy do rekordzistów w podejmowaniu różnorodnych form współpracy ze Słowacją. Z powiatami ze Słowacji zawarła aż 42 umowy partnerskie. Równocześnie jest ona jednym z pionierów sięgania po środki z Interreg. Gmina poprzez aktualnie realizowany projekt „Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze marką pogranicza polsko-słowackiego” - wspólnie z Słowacją ciągle poszerza zakres współpracy realizując również innowacyjne projekty (ujeżdżalnia koni). Organizowane są tutaj cykliczne polsko - słowackie spotkania z przyrodą i kulturą w ramach których prezentowane są zwyczaje i obrzędy jak też występy zespołów folklorystycznych. Aby uatrakcyjnić i wzbogacić ofertę turystyczną gminy stworzono warunki sprzyjające bocianom w parku podworskim zakładanie gniazd, których jest tutaj 23. W efekcie przyjeżdżają wycieczki nawet z zagranicy aby obserwować życie tych ptaków. Po prostu gmina z rolniczej dzięki m.in. realizowanym projektom przekształca się w gminę turystyczną. O ile na początku z partnerem słowackim współpracowały tylko władze gminy to teraz czynią to również organizacje i stowarzyszenia m.in. OSP i KGW. Gospodarze zapewniają, że nie ma tygodnia bez wzajemnych kontaktów.

Okazuje się, że również poprzez taniec można rozwijać współpracę z partnerskim miastem w Słowacji i zyskiwać na ten cel środki unijne. „Aleja Tańca” to inicjatywa Regionalnego Centrum Kultur Pogranicza

w Krośnie, które ze swoim słowackim partnerem ze Świdnika doskonale taneczne umiejętności ludzi ze środowisk artystycznych pogranicza. Realizowany projekt udowadnia, że również taniec może być świetnym sposobem na promowanie kultury tradycji i atrakcji regionu. Projekt nie ogranicza się jedynie do samej nauki tańca, ale umożliwia organizację wydarzeń prezentujących umiejętności taneczne artystów. Przykładem może być wydany wspólnie w ramach projektu „Aleja Tańca” album „Taniec obrazów obraz tańca”.

Z kolei w Komańczy realizowany jest oryginalny projekt „W sercu Karpat – granica która łączy”. Miejscowość Komańczę wybrano jako symboliczną granicę państw i zarazem miejsce dzielące Karpaty Wschodnie i Karpaty Zachodnie. Projekt pozwala turystom obcować z magią granicy. Jedną z inicjatyw było wydanie wspólnej mapy z językiem polskim i słowackim.

„Szlak Maryjny” („Światło ze Wschodu”), to kolejny projekt zaprezentowany podkarpackim dziennikarzom. Został on zainspirowany najbardziej znanym szlakiem pielgrzymkowym Santiago de Compostela. Projekt podkreśla również wartości kulturowe, i przyrodnicze pogranicza. W ramach projektu powstanie szlak pielgrzymkowy, na którym znajdują się ważne miejsca związane z kultem Matki Boskiej. Szlak będzie łączył Polskę i Słowację i zostanie połączony z istniejącymi już szlakami turystycznymi i pielgrzymkowymi. Projekt ten nie tylko uzupełnia infrastrukturę turystyczną, ale od podstaw tworzy kompleksowy nowy produkt turystyczny.

Dziennikarze odwiedzili siedzibę powiatu Spisy Hrad gdzie spotkali się ze starostą Władimirem Ledeckym. Starosta zaakcentował aktywność samorządu na polu gospodarczym. W przeciwieństwie do naszych realiów samorząd słowacki podejmuje szereg inwestycji. A aktualnie trzy realizowane projekty to przedsiębiorstwa produkcyjne. Załogę jednego z nich tworzą głównie Romowie, która buduje domy pod klucz. Właśnie działalność integracyjna i asymilacyjna tej społeczności jak też ludzi wykluczonych jest zdaniem starosty szczególnym osiągnięciem powiatu.

„Lasy nie znają Granic” – to ostatni unijny projekt zaprezentowany podczas wizyty studyjnej. Dzięki Funduszom Europejskim uczniowie szkół leśniczych z Polski i Słowacji będą mieli możliwość wymienić się doświadczeniami w ramach pilotażowego programu wymiany uczniów. Dzięki temu uczniowie Zespołu Szkół Leśnych w Lesku poznają specyfikę kształcenia w szkole partnerskiej. W ramach programu porównane zostaną też treści kształcenia przedmiotów teoretycznych jak też praktycznych na poziomie średnich szkół leśnych w rejonie transgranicznym. Umożliwi to podniesienie jakości kształcenia, przyczyni się do lepszego przygotowania uczniów do pracy w polsko-słowackim obszarze przygranicznym i doprowadzi do wyraźnego sprofilowania obu szkół oraz ich konkurencyjności w regionie.

Zespół Szkół Leśnych w Lesku realizuje również programy w szerszym wymiarze. Zorganizowana została wielokulturowa impreza pokazująca kulturę z obszarem wsparcia. Na imprezie prezentowane były produkty lokalne, wyroby rękodzieła, pokazy kulinarne i wzbogacały ją występy zespołów obrzędowych oraz konkursy. Wspólnie organizowane też będą warsztaty dla liderów organizacji społecznych, pozarządowych z powiatu bieszczadzkiego i z okręgu Świdnik.

Dziedzictwo przygraniczne na rzecz rozwoju – to hasło określające cel współpracy transgranicznej nie jest to zadaniem łatwym. Okazuje się, że często brak u ludzi świadomości regionalizmu, poczucia przygranicznej wspólnoty kulturowej. Stąd też akcent położono na edukację, kontakty, turystykę, wymianę doświadczeń. Czyniąc to wzbogacamy się wzajemnie. Tym bardziej, że mamy wspólne problemy jak bezrobocie młodych, migracje, ludzi marginesu i szereg innych.

Marian Ważny

KRESOWIAK GALICYJSKI

Adres redakcji: 37-611 Cieszanów, ul. Leśna 9, tel. kom. 661 631 213
 Wydawca: Wydawnictwo Kresowiak, Rzeszów, ul. Tyszeckiego 8/25, kom. 661 631 213
 Redaktor naczelny: Marian Ważny
 Zastępca redaktora naczelnego: Lidia Świder
 Współpracują: Waldemar Balda, Wiesław Kotolczak, Zbigniew Wróbel, Jan Zuchowski, Adam Łosiar, Zygmunt Florczak, Edward Działucha, Ryszard Kaczkowski, Piotr Zaborniak, Henryk Wolańczyk, Anna Rutkowska, Adam Wolańczyk
 e-mail: kresowiakgalicyjski@wp.pl
 Druk: „Bonus-Über” Sp. z o.o. Drukarnia i Wydawnictwo Diecezji Rzeszowskiej, 35-020 Rzeszów, ul. 17 Pułku Piechoty 7, tel./fax: 17 852 39 38, www.bonusiber.pl, e-mail: bonusiber@wp.pl